

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 588/2023-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], zastúpenej HM Legal s. r. o., Landererova 8, Bratislava, proti postupu Správneho súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 14Sas/20/2023 takto

rozhodol:

1. Postupom Správneho súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 14Sas/20/2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Správnemu súdu v Bratislave **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. 14Sas/20/2023 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **200 eur**, ktoré **je** Správny súd v Bratislave **povinný** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Správny súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 588/2023-14 z 9. novembra 2023 prijal v celom rozsahu na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Správneho súdu v Bratislave (ďalej len „správny súd“) v konaní sp. zn. 14Sas/20/2023. Sťažovateľka žiada priznať jej finančné zadosťučinenie 1 500 eur a náhradu trov konania.

II.

Skutkové východiská a sťažnostná argumentácia

2. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že v napadnutom konaní vedenom pred správnym súdom o jej správnej žalobe proti rozhodnutiu Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou z 23. apríla 2021 dochádza k zbytočným prietahom. Žaloba bola podaná na Krajskom súde v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) 4. júla 2021 a konanie bolo vedené pod sp. zn. 2S/159/2021. V dôsledku súdnej reformy je predmetná vec aktuálne prejednávaná na správnom súde pod sp. zn. 14Sas/20/2023. Sťažovateľka popísala priebeh napadnutého konania a poukázala na jeho celkovú dĺžku, ktorá je podľa nej neprimeraná. Zdôraznila tiež úsek nečinnosti súdu, keď od jej podania z 22. apríla 2022 do doručenia uznesenia správneho súdu z 2. októbra 2023 o zamietnutí návrhu na priznanie odkladného účinku správnej žaloby uplynulo takmer 18 mesiacov.

3. Podľa sťažovateľky prejednávaná vec nie je fakticky ani právne zložitá a svojím správaním nedala žiaden dôvod na vznik prietahov v napadnutom konaní.

III.

Vyjadrenie správneho súdu, replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie správneho súdu:

4. Správny súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti konštatuje, že predmetná vec je relatívne skutkovo a právne zložitá, ide o žalobu v sociálnych veciach, ktorá je najrozsiahljšou agendou samosudcov, avšak obvyklým je podávanie žalôb proti rozhodnutiam Sociálnej poisťovne. Predmetná žaloba je špecifická z dôvodu posúdenia nedoplatkov na poistnom na verejné zdravotné poistenie vymeraných z dividend obchodnej spoločnosti, pričom žalovaným je Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou. Preto si príprava a samotné rozhodnutie vyžaduje dlhšie časové obdobie. Zároveň súd uviedol, že jeho postup vo veci bol riadny a efektívny. Poukázal na nedostatočnú obsadenosť súdu sudcami a na množstvo nerozhodnutých vecí, ktoré prevzal ku dňu svojho vzniku.

III.2. Replika sťažovateľky:

5. Sťažovateľka vo svojej replike k vyjadreniu správneho súdu nesúhlasí s tvrdením, že postup súdu v jej veci bol riadny a efektívny, a v tejto súvislosti opäť zdôrazňuje už v ústavnej sťažnosti namietaný úsek nečinnosti súdu, keď od jej podania z 22. apríla 2022 do doručenia uznesenia správneho súdu z 2. októbra 2023 o zamietnutí návrhu na priznanie odkladného účinku správnej žaloby uplynulo takmer 18 mesiacov. Nestotožňuje sa tiež s tvrdením správneho súdu, že vec je po skutkovej a právnej stránke zložitá. Problematika poistného na verejné zdravotné poistenie vymeraného z dividend obchodnej spoločnosti bola opakovane riešená súdmi, pričom v správnej žalobe na predmetnú judikatúru súdov poukázala. Zároveň žiadna (prípadná) právna a faktická zložitosť veci nemôže odôvodňovať nečinnosť súdov trvajúcu skoro 18 mesiacov a neprimeranú celkovú dĺžku jednoinštančného konania vyše 2 roky a 5 mesiacov za situácie, keď sa nevykonáva

žiadne dokazovanie, spis má niekoľko desiatok strán a skutkový stav je jednoduchý (dividendy vyplatené v roku 2015 zo zisku spoločnosti vytvoreného do roku 2003).

6. Poukazovanie na personálnu obsadenosť správneho súdu a na množstvo vecí, ktoré na neho prešli v dôsledku súdnej reformy, považuje sťažovateľka za nedôvodné.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

8. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

9. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

10. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, kde je sťažovateľka žalobkyňou v konaní proti rozhodnutiu Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou o zamietnutí svojich námietok a potvrdení výkazu nedoplatkov zdravotnej poisťovne vo veci predpísania nedoplatku na poistnom v sume 2 800 eur, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende súdov v rámci správneho súdnictva, preto dĺžka konania pred správnym súdom nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci. Reagujúc na vyjadrenie správneho súdu o skutkovej a právnej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že k problematike poistného na verejné zdravotné poistenie vymeraného z dividend obchodnej spoločnosti existuje judikatúra, pričom ani prípadnou zložitosťou veci nemožno ospravedlniť nedostatky zistené v postupe súdu, ktorý bol nečinný v časovom úseku dlhom takmer 1 rok a 6 mesiacov.

11. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky, ústavný súd konštatuje, že v predmetnom konaní sťažovateľka neprispela k jeho predĺženiu. Na druhej strane je však potrebné poukázať na to, že sa značnú dobu (od 22. apríla 2022 do októbra 2023, teda v období vytykanej

nečinnosti súdu) nezaujímal o priebeh konania, neurgovala posun v konaní či rozhodnutie. Počas konania si teda riadne nestrážila svoje práva [*vigilantibus iura* (obdobne pozri aj III. ÚS 382/08 a III. ÚS 254/09, I. ÚS 780/2014, I. ÚS 148/2016)], o to zvlášť, ak bola riadne zastúpená osobou práva znalou (t. j. advokátom). Ústavný súd tieto skutočnosti preto zohľadnil pri rozhodovaní o finančnom zadosťučinení.

12. Napokon ústavný súd hodnotil postup správneho súdu (resp. krajského súdu ako jeho právneho predchodcu) z hľadiska existencie zbytočných prietahov v doterajšom priebehu napadnutého konania. Súd bol nečinný cca 5 mesiacov, keď od uplynutia lehoty danej sťažovateľke na vyjadrenie sa k vyjadreniu žalovaného v októbri 2021 vykonal ďalší úkon až 1. apríla 2022, keď zaslal sťažovateľke doplnenie vyjadrenia žalovaného z 21. marca 2022. Najvýraznejším obdobím nečinnosti súdu v dĺžke takmer jedného roka a šiestich mesiacov zdôrazneným aj sťažovateľkou bolo obdobie od doručenia jej podania z 22. apríla 2022 do vydania uznesenia správneho súdu z 2. októbra 2023 o zamietnutí návrhu na priznanie odkladného účinku správnej žalobe.

13. Vo vzťahu k obrane správneho súdu spočívajúcej v argumentácii o nedostatočnej obsadenosti súdu sudcami a o množstve nerozhodnutých vecí, ktoré prevzal, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

14. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

15. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom správneho súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, mu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená.

16. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

17. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 1 500 eur, čo odôvodnila celkovou dĺžkou napadnutého konania a prietahmi zapríčinenými výlučne nečinnosťou konajúcich súdov. Je toho názoru, že konštatovanie porušenia jej práv nie je účinnou nápravou daného stavu.

18. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý

spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

19. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného správnym súdom, resp. jeho právnym predchodcom, ako aj na jeho už uvedenú neodôvodnenú nečinnosť, berúc do úvahy predmet konania na správnom súde, správanie a aktivitu sťažovateľky (bod 11), ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 200 eur pre sťažovateľku za primerané finančné zadostučinenie. Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadostučinenia, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu sťažovateľky nevyhovel.

V.

Trovy konania

20. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

21. Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľke náhradu trov konania v sume 442,38 eur z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (príprava a prevzatie vecí a písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 208,67 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 12,52 eur. Náhradu za tretí úkon právnej služby – repliku sťažovateľky doručенú ústavnému súdu 28. decembra 2023, ústavný súd sťažovateľke nepriznal, pretože jej obsah nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

22. Priznanú náhradu trov konania je správny súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. januára 2024

Robert Šorl
predseda senátu